

Funded
by the European Union
and the Council of Europe



Implemented
by the Council of Europe



Türkiye’de Kadınların Adalete Erişiminin Desteklenmesi Projesi

Multi-Stakeholder Meeting on Women’s Access to Justice I (Ordu)

Kadınların Adalete Erişimi Üzerine Çok Paydaşlı Toplantı I (Ordu)

18 May/Mayıs 2022

Videoconference:

Meeting ID:
Passcode:

Rationale/Background

The European Union and the Council of Europe joint action on [“Fostering women’s access to justice in Turkey¹”](#) aims to strengthen women’s access to justice in Turkey in line with international and European standards. More specifically the action pursues the following objectives:

- to improve gender responsiveness of legal aid services;
- to enhance women’s access to legal aid services;
- to increase legal awareness and literacy among women to claim their rights as equal citizens in Turkey.

The Union of Bar Associations of Turkey, local bar associations, legal aid centres, legal aid lawyers, law faculties, civil society organisations are the main partners and stakeholders engaged with the action to support women’s access to justice, particularly women in vulnerable and disadvantaged situations (such as victims/survivors of gender-based violence, refugee women, women in rural areas etc.) facing additional difficulties in accessing to legal aid, assistance and information through their path to justice.

Access to justice and legal aid has an important place under European law and international instruments² as an enabling right for the effective protection of all human rights. Legal aid and assistance play pivotal role to eliminate barriers to access to justice those in need, including women and vulnerable groups and ensure equal access to justice for everyone. Turkey’s national legislation and policy also recognize the right to access to a court, the right to non-discrimination and equality before law, legal aid and protection of women against violence. Nevertheless, gaps and challenges exist in women’s access to justice. Women face various barriers, including institutional, economic, social and cultural ones, against their access to justice which limits their abilities to report abuses and claim their rights. Research shows that women victims of violence do not usually report violence nor seek support from institutions for reasons including fear for retaliation, not trusting in justice institutions or not knowing where to apply. The challenges women face in accessing to quality legal support and assistance further broadens the gender gap in access to justice.

Against this background, the action aims to support women’s access to legal aid services and to increase gender sensitiveness of legal aid mechanisms. For this purpose, [a grant agreement³](#) signed between the Council of Europe and the Union of Turkish Bar Associations constitutes one of the important stages, which ensures the provision of legal aid to women in four pilot provinces namely Diyarbakır, Muğla, Nevşehir and Ordu. To strengthen capacities of legal aid lawyer to provide gender-responsive legal aid services in these provinces, more than two hundred and fifty legal aid lawyers completed training on [“Access to Justice for Women”⁴](#) under [the Council of Europe Human Rights Education for Legal Professionals \(HELP\)](#). In addition, the action strives to facilitate multi-stakeholder partnerships to develop wider network of support and information available for women about their rights and existing services, including free legal aid and assistance at local level.

To serve this purpose, multi-stakeholder meetings will be organised in Ordu, Nevşehir, Muğla and Diyarbakır provinces, bringing together key stakeholders, including authorities, bar associations, non-governmental organisations and universities working in the fields of women’s access to justice, women’s rights and gender equality to discuss challenges face by women in their access to justice and legal aid and propose solutions on how to address existing gaps through new partnerships.

¹ [https://www.coe.int/en/web/ankara/fostering-women-s-access-to-justice-in-turkey1#%22108168041%22:\[1\]](https://www.coe.int/en/web/ankara/fostering-women-s-access-to-justice-in-turkey1#%22108168041%22:[1])

² Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW), Committee on the Elimination of Discrimination against Women, General recommendations No. 33 on women’s access to justice; UN Sustainable Development Goals of 5 and 16. The European Convention on Human Rights; Istanbul Convention, [Council of Europe’s Gender Equality Strategy](#), [Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the efficiency and the effectiveness of legal aid schemes in the areas of civil and administrative law](#).

³ <https://www.coe.int/en/web/ankara/-/providing-legal-aid-for-women-in-turkey-signing-of-a-grant-agreement-with-the-union-of-turkish-bar-associations>

⁴ <https://rm.coe.int/help-kae-kursu-bilgi-notu-tr/native/1680a59aac>

Objective of Multi-Stakeholder Meetings

Discussions will be held to explore possible answers to the following questions:

1. What are the main problems and challenges faced by women in accessing justice? What can be done to strengthen women's access to justice?
2. What are the challenges for women in accessing to legal aid as a component of access to justice? How could availability, accessibility and quality of legal aid be improved to response to the needs of women, particularly for women victims of violence and those in vulnerable or disadvantaged situations?
3. What can be done to strengthen multi-stakeholder partnerships to support women's access to legal aid, assistance and information at local level? What possibilities can be explored to establish new collaborations and ensure their sustainability?

Arkaplan

Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi'nin ortak yürüttüğü “[Türkiye’de Kadınların Adalete Erişiminin Desteklenmesi Projesi](#)”⁵, Türkiye’de kadınların adalete erişimini uluslararası standartlar ve Avrupa standartları doğrultusunda güçlendirmeyi amaçlıyor. Proje spesifik olarak aşağıdaki amaçları içermektedir:

- Adli yardım hizmetlerinin toplumsal cinsiyet duyarlılığını geliştirmek;
- Kadınların adli yardım hizmetlerine erişimini güçlendirmek;
- Kadınların Türkiye’de eşit vatandaşlar olarak haklarını talep etmeleri için yasal farkındalığı ve okuryazarlığı artırmak.

Türkiye Barolar Birliği, yerel barolar, adli yardım merkezleri, adli yardım avukatları, hukuk fakülteleri, sivil toplum kuruluşları, kadınların adalete erişimini, özellikle hassas ve dezavantajlı durumdaki (toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağdurları, şiddet görenler, mülteci kadınlar, kırsal kesimde yaşayan kadınlar vd.) ve adli yardıma, desteğe ve bilgiye erişimde ek zorluk yaşayan kadınların adalete erişimini desteklemek üzere proje kapsamında işbirliği yapılan ana ortaklar ve paydaşlardır.

Adalete ve adli yardıma erişim, tüm haklarının etkin bir şekilde korunmasını sağlayan bir hak olarak Avrupa hukuku ve uluslararası belgelerde⁶ önemli bir yere sahiptir. Adli yardım ve destek, kadınlar ve hassas gruplar da dahil olmak üzere olanların adalete erişiminin önündeki engelleri ortadan kaldırmak ve herkesin adalete eşit erişimini sağlamak için önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye’deki ulusal mevzuat ve politikalar kapsamında da mahkemeye erişim hakkı, ayrımcılığa uğramama ve kanun önünde eşitlik, adli yardım ve kadınların şiddete karşı korunmasına yönelik özel düzenlemeler bulunmaktadır. Buna rağmen, kadınların adalete erişiminde boşluklar ve zorluklar mevcuttur. Kurumsal, ekonomik, sosyal ve kültürel engellerde dahil kadınlar adalete erişimde birçok engelle karşı karşıya kalmakta ve bu engeller karşılaştıkları hak ihlallerini bildirme ve haklarını talep etme koşullarını sınırlandırmaktadır. Araştırmalara göre, şiddete uğrayan kadınlar, genellikle misilleme korkusu, adalet kurumlarına karşı güven duymaları veya nereye başvuracaklarını bilmemeleri gibi sebeplerden ötürü şiddeti yetkililere bildirmemekte veya destek aramamaktadır. Kadınların nitelikli adli yardım ve desteğe erişimindeki zorluklar, adalete erişimdeki toplumsal cinsiyet uçurumunu daha fazla büyütmektedir.

Bu arkaplan çerçevesinde, proje, kadınların adli yardım hizmetlerine erişimini desteklemeyi ve adli yardım mekanizmalarının toplumsal cinsiyet duyarlılığını artırmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla, Avrupa Konseyi ile Türkiye Barolar Birliği arasında imzalanan [hibe sözleşmesi](#)⁷, dört pilot il olan Diyarbakır, Muğla, Nevşehir ve Ordu’da kadınların adalete erişimini artırmayı temin eden önemli aşamalardan birini oluşturmaktadır. Adli yardım hizmetlerinin bu illerde toplumsal cinsiyete duyarlılığın geliştirmek için, iki yüz elliden fazla adli yardım avukatına, Avrupa Konseyi [Hukukçular için İnsan Hakları Eğitimi \(HELP\) kapsamında](#) “[Kadınlar için Adalete Erişim](#)”⁸ eğitimi sunulmuştur. Ayrıca, proje, yerel düzeyde ücretsiz adli yardım ve destek de dahil olmak üzere, kadınlara hakları ve mevcut hizmetler hakkında daha geniş bir destek ve bilgi ağına erişebilmeleri için çok paydaşlı ortaklıkları desteklemektedir.

Bu amaç doğrultusunda, yetkilileri, baroları, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın hakları, kadının adalete erişimi alanında çalışan üniversite ve sivil toplum kuruluşlarını bir araya getiren çok-paydaşlı toplantılar Ordu, Nevşehir, Muğla ve Diyarbakır illerinde düzenlenecektir. Bu toplantılarda, kadınların adalete ve adli yardıma erişimi önündeki engeller ve zorluklar tartışılacak ve yeni ortaklıklar yoluyla varolan zorlukların nasıl aşılabileceği üzerine öneriler geliştirilecektir.

⁵ [Türkiye’de Kadınların Adalete Erişiminin Desteklenmesi Projesi \(coe.int\)](#)

⁶Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme (CEDAW), Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi, Kadınların adalete erişimi hakkında 33 sayılı Genel Tavsiyeler; BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri 5 ve 16. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi; İstanbul Sözleşmesi, [Avrupa Konseyi Cinsiyet Eşitliği Stratejisi](#), [Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin medeni hukuk ve idare hukuku alanlarında adli yardım programlarının etkinliği ve etkinliğine ilişkin yönergeleri](#).

⁷ [Türkiye’de kadınlara adli yardım sağlanması: Türkiye Barolar Birliği ile hibe anlaşmasının imzalanması - Haberler \(coe.int\)](#)

⁸ <https://rm.coe.int/help-kae-kursu-bilgi-notu-tr/native/1680a59aac>

Çok Paydaşlı Toplantıların Amacı

Tartışmalar aşağıdaki sorulara cevap bulmak amacıyla yürütülecektir:

1. Kadınların adalete erişimde karşılaştığı temel sorunlar ve zorluklar nelerdir? Kadınların adalete erişimini güçlendirmek için neler yapılabilir?
2. Adalete erişimin bir bileşeni olarak adli yardıma erişimde kadınların karşılaştığı zorluklar nelerdir? Adli yardımın mevcudiyeti, erişilebilirliği ve kalitesi, özellikle şiddet mağduru kadınlar ve hassas veya dezavantajlı durumdaki kadınların ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde nasıl geliştirilebilir?
3. Kadınların yerel düzeyde adli yardıma, yardıma ve bilgiye erişimini desteklemek için çok paydaşlı ortaklıkları güçlendirmek için ne yapılabilir? Yeni işbirlikleri kurmak ve sürdürülebilirliğini sağlamak için ne gibi olanaklar araştırılabilir?

AGENDA / GÜNDEM

Moderator:

Volkan Deli, Senior Project Officer, Council of Europe / Kıdemli Proje Yetkilisi, Avrupa Konseyi

Registration	10:15	Kayıt
Online test for videoconference will start at... (Link will be provided)	(Turkey time)	Video konferans için çevrim içi test bağlantısı, saat'da başlayacaktır (Bağlantı linki sağlanacaktır).
Welcome Remarks	10:30	Açılış Konuşmaları
Ms Sibel SUIÇMEZ Vice Chair The Union of Turkish Bar Associations		Sn. Sibel SUIÇMEZ Başkan Yardımcısı Türkiye Barolar Birliği
Mr. Cristian Urse Head of Office The Council of Europe Ankara Programme Office		Sn. Cristian Urse (danışmak üzere) Başkan Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi
Women's Access to Justice: Legislation, Gaps, Observations	10.45	Kadınların Adalete Erişimi: Mevzuat, Sorunlar ve Gözlemler
Ms Kadriye BAKIRCI Prof. Dr. Hacettepe University, Faculty of Law		Sn. Kadriye BAKIRCI Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi, Hukuk Fakültesi
Break	11:30 11:45	Ara
Observations from field: Women's Rights and Legal Aid	11.45	Yerelden Gözlemler: Kadın Hakları ve Adli Yardım
Ordu Bar Association Women's Rights Department Legal Aid Department		Ordu Barosu Kadın Hakları Komisyonu Adli Yardım Komisyonu
Role of Local Civil Society in Women's Access to Justice	12:15	Kadınların Adalete Erişiminde Yereldeki Sivil Toplum Aktörlerinin Rolü TBC
Ordu University Ordu Women's Empowerment Association Ordu Education, Culture and Art Women's Solidarity Association Turkish Women's Union		Ordu Üniversitesi Ordu Kadını Güçlendirme Derneği Ordu Eğitim Kültür Sanat Kadın Dayanışma Derneği Türk Kadınlar Birliği Ordu Şubesi

Pikolo Education Culture Youth and Sports
Club Association

Ordu Pikolo Eğitim Kültür Gençlik ve Spor Kulübü
Derneği

Lunch

13:00
14:00

Öğle Yemeği

Moderator: Volkan Deli, Senior Project Officer, Council of Europe / *Kıdemli Proje Yetkilisi, Avrupa Konseyi*
Rapporteur: Prof. Dr. Kadriye BAKIRCI, Hacettepe University / *Hacettepe Üniversitesi*

Open Session

14:00

Açık Oturum

1. What are the **main problems and challenges** faced by women in accessing to justice? What can be done to **strengthen women's access to justice**?

- What are the difficulties in accessing the courts? (Physical, economic etc.)
- What are the studies carried out to inform women's rights? What could be different studies?
- What are the difficulties faced by women in civil cases?
- What are the difficulties faced by women in criminal cases?
- Are there differences between women and girls in terms of their access to justice? If so, what are they?

2. What are the challenges for women in accessing to legal aid as a component of access to justice? How could availability, accessibility and quality of legal aid be improved to response to the needs of women, particularly for women victims of violence and those in vulnerable or disadvantaged situations?

- How to create indicators for women with access to legal aid?
- What can be done about women's access to legal aid?
- What kind of support can be given to women during the legal aid application and legal aid process?

1. Kadınların adalete erişimde karşılaştıkları temel sorunlar ve zorluklar nelerdir? Kadınların adalete erişimini güçlendirmek için neler yapılabilir?

- Mahkemelere erişimdeki güçlükler nelerdir? (fiziksel, ekonomik vs)
- Kadınların haklarını bilgilendirmeye yönelik yapılan çalışmalar nelerdir? Farklı çalışmalar neler olabilir?
- Hukuk davalarında kadınların karşılaştığı güçlükler nelerdir?
- Ceza davalarında kadınların karşılaştığı güçlükler nelerdir?
- Kadınlar ile kız çocukları arasında adalete erişimleri bakımından farklar var mıdır? Varsa bunlar nelerdir?

2. Adalete erişimin bir unsuru olan adli yardıma erişimde kadınların karşılaştıkları zorluklar nelerdir? Özellikle de şiddete uğramış ve hassas ve dezavantajlı durumlarda olanlar da dahil, kadınların ihtiyaçlarına yönelik adli yardımın mevcudiyeti, erişebilirliği ve kalitesini artırmak için neler yapılabilir?

- Adli yardıma erişebilen kadınlarla ilgili göstergeler nasıl oluşturulabilir?
- Kadınların adli yardıma erişebilirlikleri hakkında neler yapılabilir?
- Kadınlara adli yardıma başvurma ve adli yardım süreci boyunca nasıl bir destek verilebilir?

- What should be the institutional support provided by bar associations regarding women's access to legal aid?
- What should be the standards for lawyers who will take part in legal aid for women?
- What standards can be brought in legal aid for girls?

- Baroların kadınların adli yardıma erişimleriyle ilgili sağlayacakları kurumsal destek nasıl olmalıdır?
- Kadınlarla ilgili adli yardımda yer alacak avukatlarla ilgili getirilecek standartlar neler olmalıdır?
- Kız çocuklarıyla ilgili adli yardımda hangi standartlar getirilebilir?

Break 15:00
15:15

Ara

3. What can be done to **strengthen multi-stakeholder partnerships to support women's access to legal aid**, assistance and information at local level? What possibilities can be explored to establish new collaborations and ensure their sustainability?

3. Yerel düzeyde kadınların adli yardım, hukuki destek ve bilgiye erişimini sağlamaya yönelik **çok paydaşlı ortaklıkları geliştirmek** için neler yapılabilir? Yerelde yeni iş birliği alanları kurabilmek ve bunların sürdürülebilirliğini sağlayabilmek için neler yapılabilir?

Ara/Break

Conclusions by rapporteur
Closing remarks

16:30

Raportör tarafından gün sonu özeti
Kapanış yorumları